

МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії,
ректор НТУ

Олександр ГРИЩУК

29 травня 2025 р.

ПРОГРАМА
вступного іспиту зі спеціальності для вступу
на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні
відносини (за спеціалізаціями)»
(освітньо-наукова програма «Економіка та інституційні трансформації»)

Київ – 2025

Програму вступного іспиту розроблено предметною комісією для проведення вступного іспиту зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» (освітньо-наукова програма «Економіка та інституційні трансформації»).

Голова предметної комісії
д-р екон. наук, професор

Ольга ШКУРЕНКО

29 травня 2025 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради Інституту управління, технологій та права 24 березня 2025 року, протокол № 6.

Розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук 29 травня 2025 року, протокол № 1 (у зв'язку з реорганізацією Державного університету інфраструктури та технологій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2024 року № 727-р «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій» та наказу Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2024 року № 1140 «Про реорганізацію Державного університету інфраструктури та технологій»).

Голова Вченої ради ННІУТПН,
в.о. директора навчально-наукового
інституту управління, технологій та
правових наук, канд. екон. наук,
професор

29 травня 2025 р.

Марина КОВБАТЮК

ЗМІСТ

Загальні положення	4
1. Мікро та макроекономіка	5
1.1. Мікроекономіка.....	5
1.2. Макроекономіка.....	6
2. Економіка підприємства і міжнародні економічні відносини.....	8
2.1 Економіка підприємства.....	8
2.2 Міжнародні економічні відносини.....	9
3. Економетрика	11
Список рекомендованих джерел.....	13
Критерії оцінювання підготовленості вступників.....	17

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступний іспит зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) (7 рівень Національної рамки кваліфікацій, далі – НРК7) передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Програма вступного іспиту зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» (освітньо-наукова програма «Економіка та інституційні трансформації») на основі НРК7 розроблена предметною комісією на основі освітніх програм спеціальності 051 «Економіка» у Національному транспортному університеті.

Вступний іспит зі спеціальності проводять у письмовій формі.

Білет вступного іспиту зі спеціальності містить чотири завдання двох рівнів складності за програмою вступного іспиту.

Перше та друге завдання білета вступного іспиту передбачають надання вступником розгорнутої відповіді на теоретичні запитання аналітичного характеру першого та другого рівнів складності.

Третє та четверте завдання білета вступного іспиту передбачають розв'язування вступником задач першого та другого рівнів складності.

Відповіді на запитання та розв'язання задач вступник наводить на бланках письмової відповіді.

1. МІКРО- ТА МАКРОЕКОНОМІКА

1.1. МІКРОЕКОНОМІКА

1. Основи економіки. Ефективність використання ресурсів.

Предмет і функції економічної науки. Рівні економічного аналізу. Визначення: Макроекономіка. Мікроекономіка. Мезоекономіка. Мегаекономіка. Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору. Межа виробничих можливостей (крива трансформації). Альтернативна вартість. Економічна ефективність. Загальнонаукові методи економічного аналізу. Граничний аналіз. Економічні показники. Номінальні і реальні зміни. Поняття нормативної і позитивної економіки.

2. Попит, пропозиція та ринковий механізм.

Попит і закон попиту. Аналіз змін попиту та величини попиту. Нецінові визначники попиту. Суть та види еластичності попиту. Цінова еластичність попиту і загальний виторг виробника. Економічна Інтерпретація значень коефіцієнтів різних видів еластичності попиту. Пропозиція і закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції та величини пропозиції. Нецінові визначники пропозиції. Цінова еластичність пропозиції. Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Надлишок виробника і надлишок споживача. Вплив змін попиту й пропозиції на рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Прямий і непрямий вплив держави на ринкову рівновагу. Наслідки запровадження максимальних і мінімальних цін. Аналіз вливу непрямих податків, дотацій і субсидій на ринкове становище покупців і продавців. Чисті втрати суспільства.

3. Теорії поведінки споживача.

Корисність в економічній науці і проблема її виміру, функція корисності. Сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності блага. Сутність раціонального вибору споживача. Поняття «рівноваги споживача». Правило рівноваги споживача за умови споживання набору благ. Криві байдужості (індиферентності) та їх властивості. Коефіцієнт граничної норми заміни (заміщення) благ. Карта кривих байдужості. Бюджетне обмеження та можливості споживача. Рівновага споживача з позицій порядкового (ординалістського) підходу. Реакція споживача на зміну цін товарів і доходу споживача. Модель (крива) «дохід – споживання». Модель (крива) «ціна – споживання».

4. Теорія виробництва і витрат.

Параметри функціонування підприємства як мікроекономічної моделі. Суть виробництва. Технологія виробництва. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності змінного фактора виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язки. Стадії виробництва. Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива виробничої байдужості (ізокванта): поняття і властивості. Лінія однакових витрат виробництва (ізокоста). Правило рівноваги виробника. Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва. Явні і

неявні витрати виробництва. Економічний, бухгалтерський і нормальний прибуток. Постійні, змінні, сукупні витрати виробництва. Середні і граничні витрати виробництва у короткостроковому і довгостроковому періодах. Постійний, зростаючий та спадний ефекти масштабу виробництва.

5. Ринкові структури. Досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія.

Сутність ринкової структури. Види ринкових структур. Суть, ознаки та умови функціонування ринку досконалої конкуренції. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Умови рівноваги фірми-досконалого конкурента у довгостроковому і короткостроковому періодах. Характерні ознаки ринкової структури чистої монополії. Види монополій. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Суспільні втрати від діяльності монополіста. Умови рівноваги монополіста у довгостроковому і короткостроковому періодах. Характерні ознаки ринкової структури монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція в умовах монополістичної конкуренції. Умови рівноваги виробника у довгостроковому і короткостроковому періодах. Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості організації олігопольного ринку. Види олігополій. Економічні наслідки олігополії.

1.2. МАКРОЕКОНОМІКА

1. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Основні показники системи національних рахунків та методи їх визначення: Валовий внутрішній продукт (ВВП), Валовий національний продукт (ВНП), Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Національний дохід (НД). Три методи обчислення ВВП. Індекси цін та їх види Індекс споживчих цін (ІСЦ). Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Зведення номінального до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання. Кейнсіанські функції споживання і заощадження. Гранична схильність до споживання та до заощадження Середня схильність до споживання і до заощадження. Чинники споживання та заощадження. Суть та види інвестицій (валові і чисті; реальні і фінансові; короткострокові та довгострокові; прямі і портфельні; венчурні і безризикові). Автономні і похідні (індуковані) інвестиції. Мультиплікатор інвестицій. Сукупні видатки рівноважний рівень ВВП. Кейнсіанський хрест. Мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Інфляційний і рецесійний розриви.

2. Сукупний попит і сукупна пропозиція.

Сукупний попит: суть та структура. Цінові та нецінові чинники впливу на сукупний попит Крива сукупного попиту та її переміщення. Сукупна пропозиція: суть та чинники вливу, крива сукупної пропозиції та її переміщення. Сукупна пропозиція в короткостроковому та довгостроковому періодах. Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції в короткостроковому та довгостроковому періодах.

3. Макроекономічна нестабільність.

Діловий цикл та його фази (спад, дно, піднесення, вершина). Причини економічних коливань Малі, середні та довгі цикли. Інфляція: суть, причини

виникнення, види та соціально-економічні наслідки Рівень та теми інфляції. Антиінфляційна політика: суть та види (активна, пасивна). Безробіття та його види (структурне, фрикційне, циклічне). Природна норма безробіття. Рівень безробіття.

4. Грошовий ринок та банківська система. Монетарна політика держави.

Грошовий ринок та його агрегати. Попит на гроші. Пропозиція грошей Простий депозитний мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку. Монетарна політика: суть, цілі та види (політика «дорогих» і «дешевих» грошей).

5. Фіскальна політика: суть, види (дискреційна та недискреційна). Крива Лаффера.

Роль держави та моделі економічної рівноваги «витрати–випуск» і «вилучення–ін'єкції» у змішаній закритій економіці. Фіскальна політика: сутність, види та інструменти. Вплив державних закупівель і чистих податків на ВВП. Дискреційна та автоматична фіскальна політика. Ефект гальмування динаміки ВВП. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Крива Лаффера. Фіскальна політика та державний бюджет. Дефіцит бюджету та державний борг

6. Економічне зростання: суть та типи (екстенсивний та інтенсивний). Фактори економічного зростання.

Зміст і прояви економічного зростання. Основні засади теорії економічного зростання. Модель Солоу в поясненні економічного зростання. Антициклічне регулювання економіки: сутність, концепції та інструменти.

7. Людські ресурси та людський розвиток. Сталий людський розвиток. Складові індексу людського розвитку.

Зайнятість як економічна проблема. Ринок робочої сили. Фактори, які визначають сучасний стан ринку робочої сили. Безробіття: суть, види та наслідки. Закон Оукена. Класичний і кейнсіанський підходи до пояснення причин безробіття. Державне регулювання ринку робочої сили і державна система забезпечення зайнятості. Система соціального захисту громадян в умовах ринку. Основні принципи соціального захисту населення. Взаємозв'язок інфляції та безробіття за класичною та кейнсіанською теоріями. Крива Філіпса.

8. Соціальна економіка та політика.

Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Види та інструменти соціальної політики. Державні соціальні стандарти (прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія).

2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

2.1. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

1. Основи функціонування підприємства.

Підприємство як суб'єкт господарювання: сутність та напрями діяльності (маркетингова, управлінська, фінансово-економічна, виробнича, обліково-контрольна, інноваційна). Види підприємств (за метою і характером діяльності: комерційні та некомерційні, за формою власності: приватні, колективні, комунальні, державні, змішані; за національною належністю капіталу: національні, з іноземними інвестиціями, іноземні, змішані, за масштабами діяльності: великі, середні та малі) та їх об'єднань (асоціація, кооперація, консорціум, концерн, картель, трест, промислово-фінансові групи, холдинги). Середовище господарювання підприємства: внутрішнє (мікросередовище), проміжне (мезосередовище) та зовнішнє (макросередовище).

2. Структура та управління підприємством.

Функції (планування, організація, мотивація, контроль) та методи управління підприємством (організаційні, економічні та соціально-психологічні). Типи організаційних структур управління підприємствами (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична та дивізіональна). Поняття виробничої структури та соціальної інфраструктури підприємства. Техніко-технологічна база підприємства та суспільні форми організації виробництва (концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, конверсія і диверсифікація).

3. Планування діяльності підприємства.

Планування: сутність та різновиди планів підприємства. Стратегічне, тактичне і оперативне планування: сутність та часові межі. Бізнес-план: визначення та його розділи (резюме; опис продукції (послуг); маркетинг-план, виробничий план, організаційний план; фінансовий план; оцінка ризиків). Поняття економіко-математичної моделі та моделювання. Класифікація моделей. Поняття адекватності моделі. Модель «чорної скриньки». Основні етапи побудови економіко-математичної моделі. Поняття статистичної залежності між змінними. Суть кореляційного зв'язку. Критерії оцінювання статистичної значущості лінійного зв'язку.

4. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства.

Основний капітал (необоротні матеріальні активи): сутність, видова структура, знос, амортизація, фондівдача, фондомісткість та фондоозброєність. Оборотний капітал (оборотні активи): сутність, видова структура, коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту. Нематеріальні ресурси та нематеріальні активи: сутність, види та амортизація. Інновації: сутність, різновиди та інноваційний процес.

5. Витрати та результати діяльності підприємства.

Собівартість продукції та кошторис витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні

витрати). Ціна на продукцію (послуги): сутність та функції (обліково-вимірювальна, розподільча та стимулююча). Різновиди цін (договірні, вільні, регульовані; роздрібні та оптові). Дохід та прибуток підприємства (валовий та чистий). Ефект та ефективність діяльності підприємства: сутність та відмінності.

6. Персонал підприємства. Економіка праці.

Персонал підприємства, категорії персоналу. Мотивація персоналу: сутність та методи (економічні і неекономічні). Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. Номінальна і реальна заробітна плата. Форми оплати праці. Соціально-трудова відносина на підприємстві: сутність поняття. Суб'єкти соціально-трудова відносин: держава, роботодавці та наймані працівники.

2.2. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

1. Міжнародна економічна система.

Міжнародна економічна система: сутність та її елементи. Міжнародний поділ праці. Міжнародні економічні відносини, суб'єкти, об'єкти та структурні рівні (підприємства, міждержавний, регіональний, світовий) міжнародних економічних відносин. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.

2. Міжнародна торгівля товарами та послугами.

Теорії міжнародної торгівлі (докласичні теорії міжнародної торгівлі, класичні, неокласичні та альтернативні). Форми, методи та показники міжнародної торгівлі товарами. Поняття та форми міжнародної торгівлі: традиційна (експорт та імпорт), компенсаційна (зустрічні закупівлі, бартерна торгівля, зворотні закупівлі, промислові компенсаційні угоди), торгівля за кооперацією; торгівля в режимі найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна. Методи міжнародної торгівлі товарами. Міжнародна торгівля на підставі прямих зв'язків між контрагентами та через організовані товарні ринки (біржі, аукціони). Показники міжнародної торгівлі: 1) обсягові (зовнішньоторговельний оборот; генеральна торгівля; індекс фізичного обсягу зовнішньої торгівлі), 2) результативні (сальдо торговельного балансу; сальдо балансу поточних операцій, індекс стану торговельного балансу, індекс концентрації експорту, коефіцієнт імпортової залежності країни; індекс «умов торгівлі»); 3) інтенсивності (обсяги експорту, імпорту на душу населення, експортна квота; імпортна квота; зовнішньоторговельна квота, інтенсивність внутрішньогалузевого обміну); 4) економічної ефективності (ефективність зовнішньої торгівлі, коефіцієнт ефективності експорту країни). Зовнішньоторго-вельний контракт: види, структура, функції. Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС-2020). Регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами: тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики. Класифікація ЮНКТАД нетарифних інструментів. Макроекономічні ефекти застосування тарифних і нетарифних методів для малої та великої економіки. Види послуг у міжнародній торгівлі за класифікацією СОР (ГАТС).

3. Міжнародний рух капіталу.

Форми і чинники міжнародного руху капіталу. Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми. Портфельні інвестиції: сутність та інструменти міжнародного портфельного інвестування. Види інвестиційних операцій з цінними паперами (інструменти участі в капіталі, боргові цінні папери). Міжнародний інвестиційний ринок: сутність, специфіка, структура. Міжнародний ринок акцій. Міжнародний ринок облігацій. Ринок похідних інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та свопи). Інвестиційна привабливість та система показників, що її характеризують. Інвестиційний клімат країни: поняття та головні складові. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України. Форми та методи міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності: захист інвестицій, державні гарантії, адміністративна і дипломатична підтримка, страхування інвестицій, уникнення подвійного оподаткування. Інституційне регулювання інвестиційної діяльності: ЮНКТАД, двосторонні, багатосторонні угоди, угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРИМС), угода про захист іноземних інвестицій.

4. Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці.

Поняття міжнародної міграції робочої сили. Зовнішня і внутрішня міграція робочої сили, міжнародна міграція робочої сили: еміграція, імміграція, реїміграція. Основні причини, напрямки та закономірності міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні центри тяжіння робочої сили. Країни походження трудової міграції. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили: країни-реципієнти, країни-донори.

Світовий ринок праці: сутність та специфіка, функції та сегменти. Географічна та галузева структура світового ринку праці. Поняття та форми неформальної зайнятості у світовому ринку праці. Регулювання міжнародної міграції праці: рівні (національні, міжнародний), методи (економічні, адміністративні, інституційні). Міжнародна організація праці в глобальній системі регулювання трудової міграції. Україна в міжнародних міграційних процесах: наслідки, переваги та загрози. Головні чинники еміграції та країни-реципієнти робочої сили України.

5. Міжнародне науково-технічне співробітництво.

Сутність технологій і міжнародного технологічного трансферу. Форми передачі та захисту технологій. Способи комерційного і некомерційного міжнародного трансферу технологій. Інституційне регулювання світового ринку технологій: Угода з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності СОТ (ТРИПС), комітет з передачі технологій Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Пріоритетні напрями розвитку міжнародного технологічного обміну для України.

6. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.

Валюта: поняття, типи та види. Резервні валюти. Валютний курс та валютне котирування. Фактори впливу на валютний курс. Валютні режими. Паритет купівельної спроможності валют. Валютна система. Типи валютних систем:

національна, регіональна (міжнародна), світова. Еволюція світової валютної системи. Європейська валютна система. Світовий валютний ринок: сутність, функції, структура, суб'єкти. Поняття та види валютних операцій (поточні, валютні операції, пов'язані з рухом капіталу, відкриття та ведення валютних рахунків, неторгові операції, операції із залучення та розміщення валютних коштів, конверсійні операції (угоди з негайною поставкою, строкові (форвардні, ф'ючерсні, опціони з валютою)), свопи, валютний арбітраж). Валютне регулювання, його види. Валютна політика та її інструменти (валютна інтервенція, валютний демпінг, дисконтна політика, девальвація та ревальвація, валютні обмеження). Міжнародний кредит: поняття, функції та форми. Зовнішній борг. Види та показники зовнішнього боргу. Методи та інструменти управління зовнішнім боргом. Інституційне регулювання міжнародних кредитних відносин: МВФ. група Світового банку. Лондонський та Паризький клуби кредиторів. Міжнародні розрахунки: поняття, форми (документарні (акредитив. Інкасо), недокументарні (аванс, платіж на відкритий рахунок, банківський переказ, розрахунки з використанням чеків, векселів, пластикових карток, консигнація) та типи (національною валютою, міжнародною колективною валютою, золотом, клірингові розрахунки). Валютний кліринг: поняття, причини використання, види (за обсягом операцій, за волевиявленням сторін, за способом регулювання сальдо). Платіжний баланс: поняття, структура (рекомендації МВФ. 6-е видання), фактори впливу та методи врівноваження.

7. Міжнародна економічна інтеграція.

Типи міжнародної економічної інтеграції: преференційна зона торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі України з ЄС як поглиблена та всеохоплююча. Організаційні форми співробітництва Україна-НАТО в економічній сфері. Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції. Статичні (створення торгівлі, відхилення торгівлі) та динамічні ефекти (вигоди від спеціалізації, ефекту масштабу; зростання добробуту: поліпшення платіжного та торговельного балансів: розвиток структури торгівлі: залучення інвестицій тощо).

3. ЕКОНОМЕТРИКА

1. Економетричне моделювання як метод наукового пізнання

Історія розвитку економетрики. Визначення економетрики. Приклади економетричних досліджень. Поняття і класифікація економетричних моделей. Етапи побудови економетричної моделі.

2. Методи побудови загальної лінійної моделі

Оцінювання параметрів парної лінійної регресії методом найменших квадратів. Оцінювання значущості лінійної парної регресії та її параметрів. Оцінювання параметрів множинної лінійної регресії МНК. Оцінювання тісноти та значущості зв'язку між змінними в рівнянні множинної регресії. Стандартизована форма моделі множинної регресії.

3. Мультиколінеарність та її вплив на оцінювання параметрів моделі.

Поняття мультиколінеарності. Вплив мультиколінеарності на характеристики множинної лінійної моделі. Методи оцінювання ступеня мультиколінеарності. Метод Фаррара – Глобера. Методи виключення мультиколінеарності.

4. Узагальнений метод найменших квадратів.

Гетероскедастичність в економетричних моделях та методи її визначення. Узагальнений метод найменших квадратів (метод Ейткена).

5. Побудова моделі з автокорельованими залишками.

Автокореляція залишків. Методи перевірки автокореляції залишків. Методи оцінювання параметрів з автокорельованими залишками.

6. Емпіричні методи кількісного аналізу на основі статистичних рівнянь.

Нелінійні однофакторні економетричні моделі, їх властивості. Методи оцінювання параметрів нелінійних моделей. Еластичність функцій однієї та багатьох змінних. Виробничі функції, їх класифікація та основні властивості. Виробнича функція Кобба – Дугласа, особливості побудови та аналізу. Основні характеристики виробничих функцій, їх геометрична та економічна інтерпретація.

7. Економетричні моделі динаміки.

Основні поняття та види динамічних рядів. Моделі трендів. Моделі згладжування динамічних рядів. Метод характеристик.

8. Моделі розподіленого лага.

Загальна характеристика та класифікація моделей з лаговими змінними. Обґрунтування величини лага. Моделі з поліноміальними лагами. Моделі з геометричними лагами. Інструментальні змінні.

9. Економетричні моделі на основі системи структурних рівнянь.

Сутність структурного моделювання. Системи одночасних рівнянь: класифікація, ідентифікація, специфікація. Методи оцінювання параметрів структурних рівнянь.

Список рекомендованих джерел

Мікроекономіка

1. Андреюк Н. В. Мікроекономіка. Основи теорії та практикум: навч.-метод. посіб. / Н. В. Андреюк, Л. В. Кузнецова, Н. М. Салатюк. – К.: НУХТ, 2010. – 408 с.
2. Андрусь О. І. Мікро- та макроекономіка: навч. посіб. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 325 с.
3. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. / А.Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва. – Харків.: ХНАМГ. 2012. – 247 с.
4. Базилевич В. Д. Мікроекономіка: навч. посіб. / В. Д. Базилевич та ін. – К.: Знання, 2020. – 679 с.
5. Базилевич В. Д. Мікроекономіка: практикум: навч. посіб. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. [За ред. В. Д. Базилевича]. – 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2012. – 491 с.
6. Базилінська О. Я. Мікроекономіка: теорія та практика. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 271 с.
7. Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка: практикум: навч. посіб. / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – 3-тє вид. стереотип – К.: ЦУЛ, 2010. – 418 с.
8. Гронтковська Г. Мікроекономіка: практикум / Г. Гронтковська, А. Косік. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 400 с.
9. Ігнатюк А. І. Мікроекономіка: підручник / За заг. ред. А. І. Ігнатюк. – К.: Видавництво Ліра-К, 2023. – 420 с.
10. Каменева Н. М. Мікроекономіка: навч. посіб. / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с.
11. Косік А. Ф. Мікроекономіка: навч. посіб. / А. Ф. Косік, Гронтковська Г. Е. – К.: ЦУЛ, 2017. – 416 с.
12. Наливайко А. П. Мікроекономіка: підручник / А. П. Наливайко, Л. А. Азьмук, П. Г. Банщиков та ін. За наук. ред. А. П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2011. – 446 с.
13. Оверченко В. І. Мікроекономіка: навч. посіб. / В. І. Оверченко, З. М. Мажак, М. І. Софій. За наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2015. – 348 с.

Макроекономіка

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2-х кн. / С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – Кн. 2: Мікроекономіка. – К.: Знання, 2010. – 437 с.
2. Архієреєв С. І. Макроекономіка: навч. посіб. / за ред. проф. С. І. Архієреєва – Х: Видавництво Іванченка І. С., 2019. – 216 с.
3. Базилевич В. Д. Макроекономіка: підручник / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, Л.О. Баластрик [за ред. В. Д. Базилевича]. – К.: Знання, 2019. – 851 с.
4. Базилінська О. Макроекономіка: навч. посіб. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 442 с.
5. Гронтковська Г. Макроекономіка: навч. посіб. – К.: ЦУЛ. – 2019. – 672 с.
6. Козакова О. М. Макроекономіка: підручник / О. М. Козакова, Е. М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – 428 с.
7. Кулініч О. А. Макроекономіка: конспект лекцій у структурно-логічних схемах / О. А. Кулініч, Я. М. Котко – Електрон. дані. – Х.: ДБТУ, 2024. – 117 с.

8. Макаренко М. І. Макроекономіка: підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. – 2-ге вид., переробл. – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 307 с.
9. Макконнелл К. Макроекономіка / К. Макконнелл, С. Брю. – Львів: Просвіта, 1997. – 672 с.
10. Панчишин С. М. Макроекономіка: методичні поради та плани практичних занять / Вид. 10-е, перероб. та доп. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – с. 118.
11. Семюелсон П. Макроекономіка / П. Семюелсон, В. Нордгауз. – К.: Основи, 1995. – 574 с.
12. Тюхтенко Н. А. Макроекономіка: навч. посіб. / Н. А.Тюхтенко, К. М. Синякова. – К.: Знання, 2025. – 352 с.

Економіка підприємства

1. Бандурка О. М. Економіка підприємства: навч. посіб. – Харків: ХНУВС, 2017. – 192 с.
2. Болтянська Л. О. Економіка підприємства. навч. посіб. / Л. О. Болтянська, Л. О. Андрєєва, О. І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
3. Гетьман О. О. Економіка підприємства. – К.: ЦУЛ, 2010. – 480 с.
4. Горбач Л. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / Л. М. Горбач, В. О. Котляров. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2024. – 620 с.
5. Горбонос Ф. В. Економіка підприємства [текст]: підручник / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик. – К.: Знання, 2010. – 463 с.
6. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук. – К.: ЦУЛ, 2010. – 304 с.
7. Захарченко В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, Б. В. Широєва. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 144 с.
8. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. – К.: ЦУЛ, 2011. – 728 с.
9. Ковальська Л. Л. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. Л. Л. Ковальської, І. В. Кривов'язюка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2024. – 700 с.
10. Лисак О. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. І. Лисак, Л. О. Андрєєва, Л. О. Болтянська. – Мелітополь: Люкс, 2020. – 272 с.
11. Ліпич Л. Г. Економіка підприємства: підручник. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. – Луцьк: РВВ Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2014. – 608 с.
12. Мельник Л. Г. Економіка підприємства. – К.: Університетська книга, 2024. – 874 с.
13. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник. 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: КНЕУ, 2016. – 528 с.
14. Рогач С. М. Економіка підприємства (в схемах і таблицях): навч. посіб. / С. М. Рогач, Н. М. Суліма, Т. А. Гуцул. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. – 508 с.
15. Шарко М. В. Економіка підприємства: навчальний посібник / М. В. Шарко, Н. В. Мєшкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – К.: Знання, 2025. – 436 с.

Міжнародні економічні відносини

1. Бестужева С. В. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / С. В. Бестужева, В. О. Козуб, Н. В. Проскурніна, В. О. Козуб, В. А. Вовк, Ю. Б. Доброскок. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 166 с.
2. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. / І. І. Дахно та ін. [за ред. І. І. Дахна]. – К.: ЦУЛ, 2018. – 355 с.
3. Дорош Л. О. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посіб. / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега та ін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 244 с.
4. Іващенко М. В. Міжнародний бізнес: навч.-метод. посібник. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. – 131 с.
5. Кібік О. М. Міжнародна економіка: навч.-метод. посіб. / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. – Одеса: НУ «ОЮА», 2020. – 85 с.
6. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: підруч. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
7. Кузь О. М. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко. За заг. ред. О. М. Кузя. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 201 с.
8. Кушнір Н. О. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Н. О. Кушнір, О. І. Заяць. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. – 360 с.
9. Лютак О. М. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Частина 1: Навчальний посібник / О. М. Лютак, О. В. Баула, Н. М. Галазюк та ін. – Луцьк: Друкарня «Волиньполіграф», 2022. – 324 с.
10. Максименко Я. А. Міжнародна економіка: теорія і практичні завдання: навч. посіб. / За ред. С. І. Архієреєва. – Харків: видавництво Іванченка І. С. 2018. – 124 с.
11. Манжола В. А. Міжнародні системи та глобальний розвиток: підручник / В. А. Манжола, О. А. Коппель, М. Г. Капітоненко та ін. За ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжола. – К.: Знання, 2014. – 526 с.
12. Рибчук А. В. Міжнародні економічні відносини: наочн. навч.-метод. посіб. / А. В. Рибчук, В. М. Фомішина, С. В. Фомішин та ін. За наук. ред. Рибчук А. В. – Херсон, Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 392 с.
13. Рокоча В. В. Міжнародний бізнес та стратегічні зміни: навч. посіб. / В. В. Рокоча, Б. М. Одягайло, В. І. Терехов. Під заг. ред. В. В. Рокочої. – К.: ВНЗ «Університе «Крок», 2019. – 215 с.
14. Тарасенко С. В. Міжнародний бізнес: навч. посіб. / С. В. Тарасенко, Ю. М. Петрушенко. – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 222 с.
15. Требін М. П. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Потрібна та ін. За ред. М. П. Требіна. – Харків: Право, 2016. – 540 с.

Економетрика

1. Геєць В. М. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. – 396 с.

2. Доля В. Т. Економетрія: навч. посіб. / В. Т. Доля. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 171 с.
3. Єрмоменко В. Економетрика: навч. посіб. / В. Єрмоменко, А. Алілуйко, К. Березька, О. Мартинюк. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2023. – 168 с.
4. Здрок В. В. Економетрія: підручник / В. В. Здрок, Т. Я. Лагоцький. – К.: Знання, 2014. – 541 с.
5. Здрок В. В. Економетрія: підручник / В. В. Здрок, Т. Я. Логоцький. К.: Знання, 2010. – 541 с.
6. Іващук О. Т. Економіко-математичне моделювання: навчальний посібник. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. – 704 с.
7. Казарєзов А. Я. Економіко-математичне моделювання: навч. посіб. / А. Я. Казарєзов, О. О. Ципліцька. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – 248 с.
8. Клебанова Т. С. Економіко-математичне моделювання: навч. посіб. / Т. С. Клебанова, О. В. Раєвська, С. В. Прокопович. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 352 с.
9. Козьменко О. В. Економіко-математичні методи і моделі: економетрика. навч. посібн. / О. В. Козьменко, О. В. Козьменко. – К.: Університетська книга, 2023. – 406 с.
10. Кузьмичов А. І. Економетрія. Моделювання засобами MS Excel: навчальний посібник / А. І. Кузьмичов, М. Г. Медведєв. – К.: Ліра-К, 2011. – 212 с.
11. Лугінін О. Є. Економетрика: навч. посіб. / О. Є. Лугінін. – Херсон: ОЛДІПЛЮС, 2016. – 320 с.
12. Наконечний С. І. Економетрія: підручник / С. І. Наконечний, Т. О. Терещенко, Т. П. Романюк. 4-те вид., доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с.
13. Руська Р. В. Економетрика: навч. посіб. / Р. В. Руська. – Тернопіль: Тайп, 2012. – 224 с.
14. Черняк О. І. Економетрика: підручник. – Миколаїв: МНАУ, 2015. – 414 с.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії,
ректор НТУ

Олександр ГРИЩУК

2025 р.

КРИТЕРІЇ

**оцінювання підготовленості вступників на вступному іспиті
зі спеціальності для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини
(за спеціалізаціями)» (освітньо-наукова програма «Економіка та інституційні
трансформації»)**

Структура оцінки вступного іспиту

Оцінка вступного іспиту складається з балів, виставлених предметною комісією в результаті перевірки письмової роботи вступника, виконаної ним на вступному іспиті, за виконання вступником кожного з чотирьох завдань білета вступного іспиту.

Порядок оцінювання підготовленості вступників

Оцінку вступного іспиту визначають у такому порядку:

- 1) виставляють бали за виконання кожного завдання білета вступного іспиту виходячи із наведених нижче критеріїв оцінювання виконання завдань;
- 2) обчислюють оцінку вступного іспиту за шкалою 100–200 за формулою:

$$O = 100 + \sum_{i=1}^4 B_i,$$

де B_i – кількість балів за виконання i -го завдання.

Виконання завдань у чернетці не перевіряють та до уваги не беруть.

Критерії оцінювання виконання завдань

Відповідь вступника на теоретичне запитання першого рівня складності (друге завдання білета вступного іспиту) оцінюють балами від 0 до 20, на теоретичне запитання другого рівня складності (перше завдання білета вступного іспиту) – балами від 0 до 30.

Відповідь на запитання відповідно до рівня складності оцінюють таким чином: від 16 (24) до 20 (30) балів ставлять вступнику, який надав повну, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про всебічні, систематизовані та

глибокі знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності; демонструє здатність вступника вільно оперувати здобутими знаннями: диференціювати та інтегрувати їх, відтворювати та аналізувати отриману інформацію, робити обґрунтовані висновки та узагальнення, виявляти й відстоювати власну позицію, переконливо висловлювати думку та чітко формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання не менше ніж на 90 %. Відповідь оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпної відповіді на запитання;

від 11 (16) до 15 (23) балів ставлять вступнику, який надав досить повну, без суттєвих неточностей, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про ґрунтовні та систематизовані знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності; демонструє здатність вступника впевнено оперувати здобутими знаннями: відтворювати та аналізувати отриману інформацію, пояснювати основні закономірності, робити висновки, чітко висловлювати думку та формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання на 70–90 %;

від 6 (8) до 10 (15) балів ставлять вступнику, який надав не зовсім повну, із неточностями та окремими незначними помилками, в основному у правильній послідовності відповідь, яка свідчить про задовільні знання з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє здатність вступника відтворювати основний матеріал відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання на 50–70 %;

від 1 до 5 (7) балів ставлять вступнику, який надав фрагментарну, із суттєвими неточностями та принциповими помилками відповідь, яка свідчить про неповноту знань з поставленого запитання в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє наявність у вступника утруднень при відтворенні інформації відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує вступник, який відповів на запитання менше ніж на 50 %;

0 балів ставлять вступнику, який не надав відповідь на поставлене запитання або надана вступником відповідь не відповідає поставленому запитанню.

Розв'язування вступником задачі першого рівня складності (третє завдання білета вступного іспиту) оцінюють балами від 0 до 20, розв'язування задачі другого рівня складності (четверте завдання білета вступного іспиту) – балами від 0 до 30.

Розв'язування вступником задач відповідно до рівня складності оцінюють виходячи із наведених у таблиці характеристик розв'язання.

Кількість балів	Характеристика розв'язання
17–20 (25–30)	Наведено повну, логічно правильну послідовність кроків розв'язування. Обґрунтовано всі ключові моменти розв'язування. Наведено всі необхідні формули з поясненнями всіх умовних позначень. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, з поясненнями елементів рисунків. Всі обчислення та перетворення виконано без помилок.

	Отримано та наведено правильну відповідь. Розв'язування свідчить, що вступник вільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та здатний практично їх застосовувати, творчо виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності. Розв'язування оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпного обґрунтування всіх ключових моментів розв'язування, належного оформлення формул та обчислень (пояснення значень символів і числових коефіцієнтів у необхідній послідовності, наведення числових підстановок, наявності розмірності всіх величин тощо), належного оформлення рисунків (зокрема наведення назв та пояснень у необхідній послідовності).
13–16 (19–24)	Наведено логічно правильну послідовність кроків розв'язування. Деякі з ключових моментів розв'язування обґрунтовано недостатньо. Наведено необхідні формули з поясненнями умовних позначень (можлива відсутність пояснення окремих умовних позначень). Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, з поясненнями елементів рисунків (можливі деякі неточності у виконанні рисунків та/або відсутність пояснень окремих елементів рисунків). Можливі 1–2 негрубі помилки або описки в обчисленнях, перетвореннях, що не впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Отримано та наведено правильну відповідь. Розв'язування свідчить, що вступник достатньо володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та здатний практично їх застосовувати, впевнено виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.
9–12 (13–18)	Наведено правильну послідовність кроків розв'язування. Ключові моменти розв'язування обґрунтовано недостатньо. Наведено формули, але пояснено не всі умовні позначення. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, але у них наявні неточності та/або пояснено не всі елементи рисунків. Можливі 1–2 помилки в обчисленнях або перетвореннях, що впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Отримана відповідь може бути неправильною через помилки в обчисленнях. Розв'язування свідчить, що вступник задовільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності та в цілому здатний практично їх застосовувати, виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.

5–8 (7–12)	У правильній послідовності ходу розв'язування немає деяких кроків розв'язування. Ключові моменти розв'язування не обґрунтовано. Наведено формули без пояснення умовних позначень, можливі 1–2 описки у формулах. Наведено рисунки, якщо це необхідно для обґрунтування або ілюстрації розв'язування, але з неточностями та без пояснення елементів рисунків. Допущено помилки в обчисленнях або перетвореннях, що впливають на правильність подальшого ходу розв'язування. Отримана відповідь може бути неправильною / задача може бути розв'язана не повністю. Розв'язування свідчить, що вступник задовільно володіє теоретичними положеннями в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, але здатний практично їх застосовувати, виконуючи стандартні завдання на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності, лише за наявності зразка.
1–4 (1–6)	Наведено лише деякі кроки розв'язування. Ключові моменти розв'язування не обґрунтовано. Наведено не всі формули та рисунки, відсутні пояснення умовних позначень у формулах та пояснення елементів рисунків, у наведених формулах наявні описки, у рисунках – неточності. Задача розв'язана не повністю. Розв'язування свідчить про наявність у вступника фрагментарних знань теоретичних положень в обсязі програми вступного іспиту зі спеціальності, демонструє наявність суттєвих утруднень при виконанні стандартних завдань на рівні вищої освіти магістра / освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста з відповідної спеціальності.
0	Вступник не приступив до розв'язування задачі / надано правильну відповідь без наведення розв'язування / наведене розв'язання не відповідає умові задачі.

Оцінку вступного іспиту від 100 до 129 балів вважають незадовільною.

Голова предметної комісії
д-р екон. наук, професор

29 травня 2025 р.

Ольга ШКУРЕНКО